

Asia: VN/34466/2023

Lausuntopyyntö itäisen Suomen tuulivoimarakentaisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Tuulivoiman ulkopuolelle jäävien itärajan läheisten kuntien erityisratkaisut

Itärajan kunnille, joihin ei jatkossakaan voi rakentaa tuulivoimaa aluevalvonnan takia, on löydettävä oikeudenmukainen ratkaisu verotuksellisesti korvaamaan epätasa-arvoinen tilanne aluekehityksen suhteen. Vaikka tuulivoiman kompensatioalueita rakennetaan, edelleen Suomen itärajalle jää kuntia, joihin tuulivoimarakentaminen ei aluevalvonnan takia ole mahdollista. Nämä koko maan erityistä puolustusvelvoitetta hoitavat kunnat eivät ole tasa-arvoisessa asemassa aluekehityksen suhteen. Näiden kuntien elinvoiman vahvistamiseen on löydettävä myös oikeudenmukainen ratkaisu verotuksellisesti ja mahdollisin erityistuin vaihtoehtoihin energiamuotoihin.

2. Kompensaatioalueen muodostaminen Itä-Suomeen ja Pohjois-Karjalaan

Ensimmäinen kompensatioalue itäisessä Suomessa tulee rakentaa niin, että siinä on mukana keskeiset tuulivoima-alueet Pohjois-Karjalasta. Tämä siksi, ettei maakuntaan ole aluevalvontasyistä rakentunut vielä lainkaan tuulivoimaa. Eri maakunnat ovat olleet hyvin eriarvoisessa asemassa tuulivoiman suhteen. Lisäksi Pohjois-Karjalan potentiaali tuulivoiman suhteen on merkittävä, vireillä olevan maakuntakaavan perusteella yli 500 voimalaa. Mikäli kaikki nämä tuulivoimalat toteutuisivat, olisi rakentamisvaiheen kokonaisinvestointi yli neljä miljardia euroa. Ensimmäinen kompensatioalue itäisessä Suomessa on rakennettava

käsittämään Pohjois-Karjalan ehdotusvaiheessa olevassa maakuntakaavassa esitetyt tuulivoima-alueet. Potentiaalisin kompensatioalue koostuisi Pohjois-Karjalan länsi- ja pohjoisosista, Pohjois-Savon koillis- ja itäosista sekä Kainuun etelä- ja itäosista kattaen jo maakuntakaavoissa esitetyt alueet. Kainuun liitto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto ja Pohjois-Savon liitto ovat valmiita kartoittamaan nykyisten maakuntakaavojen lisäksi myös tuulivoiman rakentamisen lisämahdollisuuksia ko. alueella.

Toteuttamiskelpoisin kompensatioalue perustuu maakuntakaavoissa lainvoimaisina olevista tai kaavaprosessin loppuvaiheessa olevista tuulivoima-alueista, jotka ovat käyneet kattavat ja laajat vaikutusten arvioinnit ja osallistamisen läpi.

3. Pohjois-Karjalan tuulivoimapotentialiaali ja kaavoitustilanne

Pohjois-Karjalassa on maakuntakaavoitettu ja edistetty tuulivoima-alueita jo reilun kymmenen vuoden ajan, mutta edelleenkin yhtään tuulivoima-aluetta ei ole maakuntaan rakentunut. Keskeisimpänä esteenä hankkeiden etenemiselle ovat olleet nimenomaan sensorivaikutukset. Pohjois-Karjalan lainvoimaisessa maakuntakaavassa (kymmenen vuoden takaa) on esitetty yli 300 voimalaa ja parhaillaan päivitetään tuulivoimatuotannon alueita Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaiheessa. Vaihemaakuntakaava on ehdotusvaiheessa ja siinä ollaan esittämässä kaavaehdotukseen laajan vaikutusten arvioinnin ja karsinnan jälkeen reilun 500 tuulivoimalan potentiaalia 17 alueelle Pohjois-Karjalaan. Nämä alueet ovat vielä täysin rakentamattomia.

Itä-Suomen ja Pohjois-Karjalan tuulivoimapotentialiaali on todellisuudessa kuitenkin maakuntakaavassa esitettyjä alueita merkittävästi suurempi. Seudullisesti ja paikallisesti merkittäviä aluekokonaisuuksia ei ole tarkasteltu lainkaan eivätkä maakunnallisesti merkittävien tuulivoimapuistojen (Pohjois-Karjalassa vähintään 8 voimalaa) varaukset kata läheskään kaikkia maankäytöllisesti soveltuvia alueita, enemmänkin edustavimman otoksen. Toisen vaiheen eli pidemmän aikavälin tavoitteena on siis tarpeellista läpikäydä vieläkin tarkemmin maakunnallisesti, seudullisesti ja paikallisesti merkittävät potentiaaliset tuulivoimarakentamiseen soveltuvat alueet yli maakuntarajojen. Jatkossa onkin tarkoituksenmukaista käynnistää vähintään kolmen maakunnan laajuinen maakuntakaavoitus

ja hyödyntää maakunnan liittojen suunnitteluviranomaisten osaamista ja resursseja. Kainuun liitto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto ja Pohjois-Savon liitto ovat valmiita kartoittamaan tarkemmin Kainuun, Pohjois-Karjalan sekä Pohjois-Savon yhteistä aluekokonaisuutta kompensatioalueena. Tämä edellyttää tiiviistä yhteistyötä muun muassa maakunnan liittojen ja puolustusvoimien edustajien sekä muun muassa ympäristöministeriön ja tuulivoimatoimijoiden kanssa. Samalla se luonnollisesti edellyttää TEM:n ja puolustusministeriön työryhmän loppuraportissa kuvattujen edellytysten toteutumista kuten kompensatiomallin rahoituksen järjestymistä ja poliittisia päätöksiä eteenpäin vietävästä aluekokonaisuudesta.

4. Itäisen Suomen kehitys ja tasa-arvoiset kehittymisen mahdollisuudet

Nykyinen epätasa-arvoinen tilanne läntisen ja itäisen Suomen kesken energiasiirtymässä on poistettava mahdollisimman nopeasti. Tuulivoimarakentamisen mahdollistaminen voi olla merkittävin tekijä koko itäisen Suomen kasvuun ja edistää merkittävästi itäisen Suomen ohjelman toteutusta. Tuulivoiman mahdollistaminen vauhdittaa itäisen Suomen puhdasta siirtymää, alueen kasvua ja vahvistaa koko Suomen taloutta. Siksi myös jokainen hukattu vuosi tulee kalliiksi.

Rääkkylän kunta kannattaa vahvasti työ- ja elinkeinoministeriön ja puolustusministeriön työryhmän tavoitetta edistää keinoja aluevalvonnan ja tuulivoimarakentamisen yhteensovittamiseksi itäisessä Suomessa. Tavoite on keskeinen toimenpide muun muassa valmisteltavassa Itäisen Suomen ohjelmassa. Itäisessä Suomessa on merkittävä potentiaali rakentaa edullista maatuulivoimaa muun muassa harvan asutuksen takia. Huomattavaa on myös, että tuulivoiman tuotannon tasaisempi maantieteellinen sijoittuminen johtaisi nykyistä tasaisempaan tuulivoiman tuotantoon, sillä tuuliset ja tyynet jaksot ajoittuvat osin eri aikaan maan itä- ja länsiosissa. Uusiutuvan energian saatavuudella on tärkeä rooli investointien kohdentumisessa ja Suomen kilpailukykyyn edistämässä, ilmastotavoitteiden toteutumisessa sekä alueiden elinvoiman varmistamisessa. Kansallisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden, energiantensiivisten investointien sekä

alueiden elinvoiman kannalta on ehdottoman tärkeää, että itäisin Suomi ei jää puhtaan siirtymän ulkopuolelle. Tuulivoiman ohella on tärkeää ja kiireellistä vahvistaa itäisen Suomen kanta- ja jakeluverkkoja. Elinvoimainen ja asuttu rajaseutu on turvallisin raja. Uusiutuvan energian saanti on tarpeen turvata nykyisen teollisuuden ja tulevien investointien tarpeisiin tarvittaessa muilla tavoilla kuten kantaverkkoa vahvistamalla, mikäli teollisen kokoluokan tuulivoimarakentaminen ei näillä alueilla muutoin toteudu tai etenee hitaasti.

5. Ripeä etenemispolku

Tuulivoiman kompensatioalueiden valmistelua on kiirehdittävä poliittisella päätöksellä ja sitouduttava siihen parlamentaarisesti yli hallituskausien. On tehtävä poliittinen päätös etenemispolusta, kompensatiolain valmistelun ripeästä valmistelusta ja rahoitusmallista.

6. Rahoitus

Tuulivoimatoimijoiden ohella myös valtion on sitouduttava kompensatiomallin rahoitukseen. Siihen tulisi voida käyttää myös seuraavan EU-kauden erillisrahoitusta itäiseen Suomeen. On tärkeää luoda rahoitusmalli, joka käytännössä vauhdittaa tuulivoiman rakentamista eikä estä sitä. Kompensatioalueelle tuulivoimatoimijoilta kerättävän maksun lisäksi tulisi kerätä pienimuotoinen rahoitus jokaisesta minne tahansa Suomeen sijoittuvasta uudesta tuulivoimalasta, esimerkiksi 10.000-15.000 euroa voimalaa kohti.

7. Muut rakentamista ohjaavat tekijät

Loppuraportin mukaan kompensatioalue tulisi valita niin, että tuulivoimainvestoinnit olisivat mahdollisia puolustusvoimien aluevalvontatehtävän turvaamisen ohella myös muiden rakentamista ohjaavien tekijöiden osalta. Kunta korostaa, että tuulivoimarakentamista ohjaavia tai siihen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa maakunnan liiton ja kuntien kaavoituspäätökset, YVA-menettely sekä kanta- ja jakeluverkon liityntämahdollisuudet.

Yksityiskohtaiset kommentit ja toimenpide-ehdotukset:

1. Tuulivoimaloiden heijastusvaikutusten pienentämisen osalta voitaisiin tarkastella mahdollisuutta, että turvallisuustilanteen niin vaatiessa tuulivoimalat tulisi voida pysäyttää.
2. Koordinaation lisäämiseksi on tärkeää huomioida itäisen Suomen alueiden edustus ehdotetussa ryhmässä. Tärkeää olisi myös, että itäisen Suomen tuulivoiman edistäminen olisi selkeästi jonkun määritellyn tahon vastuulla.
3. Nykyisten myönteisten hankkeiden läpikäynti ja etenemättömien hankkeiden realistinen arviointi. Nykyisten voimaloiden koko on huomattavasti korkeampi kuin viime vuosikymmenellä myönnettyjen lupien. Olisi hyvä tarkastella myös sitä, kuinka paljon positiivisia lupia on myönnetty näille nykyisen koon voimaloille.

Rautiainen Esko
c/o Rääkkylän kunta - kunnanhallitus